

Sve bliže povijesnoj istinitosti (II)

Napomene uz djelo Alojza Jembriha, Stipan Konzul i njegovo djelo, Zagreb 2023.,
Folia Protestantica Croatica, 07, ko smo predstavili prošli tjedan.

Konzulova Postila i gradišćanski Hrvati

Za nas su povijesno relevantna poglavlja o izdanju *Postile* (1568.) latinicom i kako su GH pisali o njoj, što su znali o tom djelovanju?

XI. Prva hrvatska knjiga namijenjena za uboge Hrvate u zapadnoj Ugarskoj, ku formulaciju „ubogi Hrvati“ u više pisam upotribejlava Konzul Weißpriachu, proseći ga za pomoć od 50 zlatnikov za tiskanje *Postille*. Konzula je službeno pozvao Weißpriach pismom ‚Gradskom senatu‘ u Regensburgu od 7. nov. 1567., u čemu je superintendent Nikola Gallus isto imao svoje prste. U tom poslu Jembrih donša doslovno 8 (osam) pisam i Predgovor (posvetu) *Postile* iz 1568. ljeta s vrlo poučnimi podatki. (Bilo bi vridno točnije ispitati podatak da je djelovao do 1579. med Weißpriachovima Hrvati, ar

mu se prilično rano izgubi trag iz Željezna i neki mislu da je otišao na Pollhaimova i Bartenbergova dobra u Ot-tenschlagu. Morebit zbog malo zanimanja, neuspjeha med Hrvati, kako to moremo doznati iz jednoga Gallusovoga pisma.

XII. Što i kako se pisalo o Konzulu kod GH. Vrlo opširno i kritički raspravlja Jembrih kako se je predstavljalo Konzulovo djelovanje med zapadnougarskimi Hrvati. Svaka se rečenica od naših piscev stavi na vagu i kritički raspravlja (Herbert Gassner, Nikola Benčić, Franjo Bučar, Franc Probst, B. H. Zimmermann, Eugen Biricz, Josef Rittsteuer, Ivan Dobrović, Martin Meršić ml., László Hadrovics, August Ernst, Stjepan Krpan, Gerhard Neweklowsky, ...) U ovom poglavlju donša autor i tajnu odredbu cesara Maksimilijana II. gospodaru kisečke gospoščine Franzu Schönachu iz 1573. ljeta, kako

se ima postupati s Hrvati u DA. I bilo bi vridno i potribno podrobnije i točnije razvezati svaki snopić naših ljudi o naši posli, da bi se moglo kulturnopovijesno srediti u opći kulturni jerb hrvatske zajednice.

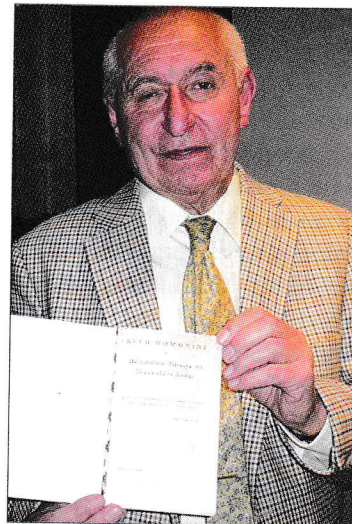
XIII. Sudbina Ungnadove tiskare po 1564. ljetu. Ivan Ungnad je 17. decembra 1564. preminuo a s njim je otišla i duša tiskare i prestala djelovati. Stipan Konzul i Juraj Dalmatin su prešli 1566. u Regensburg, kade su dali tiskati knjigu Ivana Brencija na slovenskom ali i gradišćankohrvatskom. Iz Regensburga je Konzul došao med zapadnougarske Hrvate na dobro Weißpriacha i Pollheima a Dalmatin otišao u Ljubljano. Jembrih predstavi i inventar uraške tiskare i opiše kako su glagoljička i ćirilična slova došla u Rim u ruke Congregatio de propaganda fide (Kongregacija za širenje vjere).

XIV. Priloga sadržavaju za ilustraciju preslike knjig, Errata glagoljičnoga NT, Regesta-, Slavischer Bücherdruck, prihodi i rashodi Ungnadove tiskare, doprinos *Posljednji Luteranac* i *Razgovor* s prof. Alojzem Jembrihem u *Glasu Crkve* 2011/38-39.

XV. Dodatak i Sažetak, hrv. nim.

Moramo dodati da je knjiga bogato ilustrirana i daje i grafički uvod u djelovanje tiskare u Urachu.

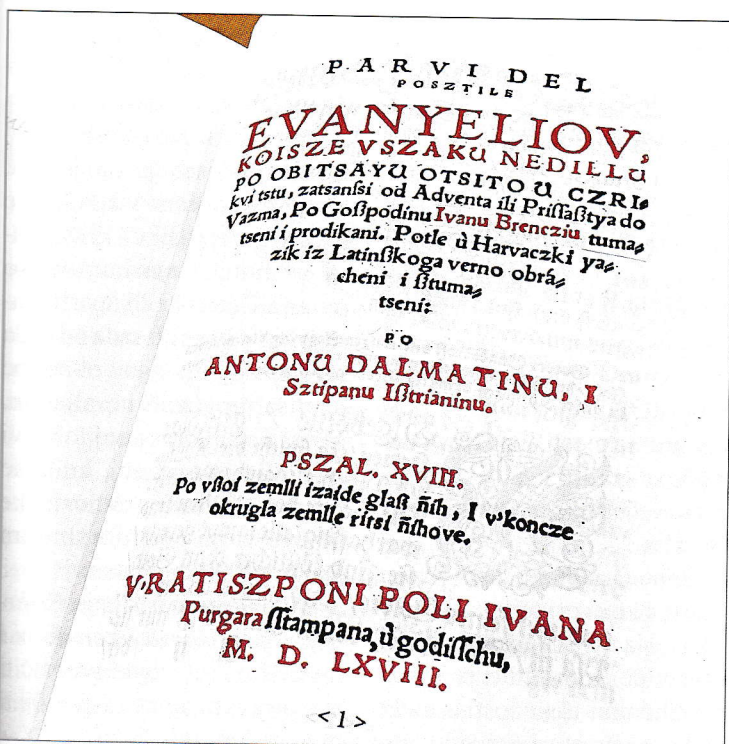
Ovde u HN se je moglo dati samo najkraći, šantavi prikaz ove zvanaredno zanimljive i za našu kulturnu povijest značajne knjige. Ona nam daje i donša uvid u prilika našega prvoga stoljeća (16.) u novoj domovini, kada naši Hrvati ni u kom pogledu nisu bili organizirani

Alojz Jembrih. / foto: Snježana Herek

i nisu se jako snalazili u novoj sredini. Ova knjiga nam otvara zbočni oblok, kojega smo do sada držali pod lokotom. Bilo bi vrime da se i kod nas raščisti pitanje protestantizma, proširenje, akceptancija, odbijanje, kulturno povijesni jezični i literarni značaj ali prošireno na cjelokupni prostor gradišćanskih Hrvatov ili su nam samo zapadnougarski Hrvati GH a drugi pripadaju kamo drugam?

Zvanaredan poznavatelj gh kulturnopovijesnih prilika i nam vrlo priklonjen prof. Alojz Jembrih je rođen 11. juna 1947. u Varaždinu. Študij slavenske filologije je završio u Beču, djelao na brojni visoki institucija, sveučilišći u Ljubljani, Čakovcu, Zagrebu sve do umirovljenja 2017. ljeta. Održao mnogobrojna predavanja, izlaganja o hrvatskoj kulturi po Njemačkoj, Austriji, Sloveniji i med nami GH, početo od protestantizma, Konzula, Mekinića, pak „Klimpuškom upisu“ u misal, Karneru i ..., kako to vidimo sve o prvi akcenti naše pismene kulture na čemu mu se GH ne moru u dovoljnoj mjeri zahvaliti. Hvala najsrdačnija!

Stranica iz reprinted Postille, ka je po prvi put izašla 1568. / foto: Lydia Novak